

4 Raakapuumarkkinoiden suhdannebarometri¹

Metsäteollisuus arvioi kotimaisen raakapuun ja tuontipuun ostomäärien lisääntyvän ensi vuonna verrattuna kuluvan vuoden ostomääriin. Ostomäärien lisääntyminen painottuu kuitupuuhuun. Metsänomistajista 41 prosenttia eli enemmän kuin viime vuonna aikoo myydä puuta ensi vuonna. Myös puuntuotannon investointeja tehdään enemmän kuin kuluvana vuonna. Molemmat puumarkkinaosapuolet odottavat kantohintojen nousevan ensi vuonna lukuunottamatta tukkipuuta, jonka hinnan metsäteollisuus odottaa hieman laskevan.

Barometrin toteutus

Barometrin avulla tarkastellaan metsäteollisuuden ja metsänomistajien näkemyksiä raakapuumarkkinoiden suhdannekehityksestä. Tiedot kerättiin postikyselyllä elo–syyskuussa. Metsäteollisuutta koskeva tiedustelu lähetettiin 215 Suomessa toimivalle, raakapuuta käyttävälle tuotantolaitokselle ja sahoille, joiden vuosituotanto on vähintään 5 000 m³.

Määräaikaan mennessä saatiin 80 vastausta, joista 24 sellu-, paperi- ja kartonkiteollisuudelta. Niitä koskevia tuloksia tulkittaessa onkin syytä ottaa huomioon alhainen vastausmäärä. Saha- ja vaneriteollisuudelta saatiin puolestaan 56 vastausta. Tiedusteluun vastanneet sellu-, paperi- ja kartonkitehtaat edustavat noin 40 prosenttia sekä vaneritehtaat ja sahat noin puolta toimialojensa tuotannosta. Tulosten laskennassa määrien, hintojen ja väittämien jakaumia painotettiin tuotannon määrällä.

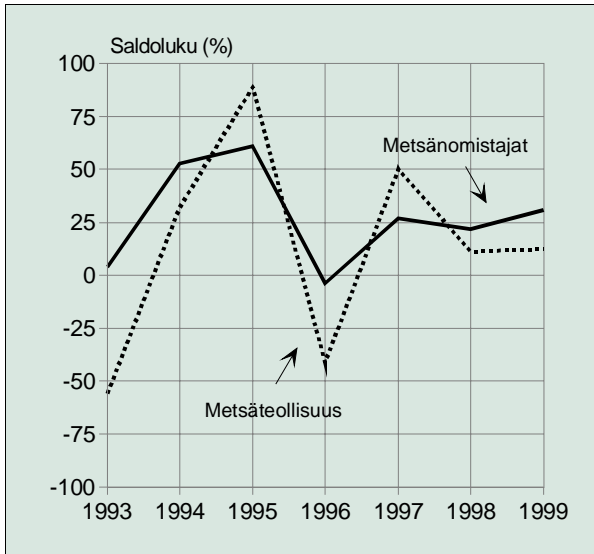
Metsänomistajien suuren määrän vuoksi heitä koskeva tiedustelu perustui otantaan, ja koko maasta poimittiin tuhannen metsälön otos yksinkertaisella satunnaisotannalla. Tiedustelu lähetettiin otosmetsälöiden omistajille, ja määräaikaan mennessä 522 metsänomistajaa palautti aineiston käsittelyssä hyväksyttävissä olevan lomakkeen. Aineistossa on keskimääräistä enemmän suuria ja yhden henkilön tai puolisojen yhteisomistuksessa olevia, ns. perhemetsälöitä, mutta muut tiedot vastaavat melko hyvin yksityismetsänomistuksen keskeisiä rakennepiirteitä. Tulosten laskennassa määrien, hintojen ja väittämien jakaumia painotettiin metsäalalla.

1. Raakapuumarkkinoiden suhdannebarometri on itsenäinen osa Metsäsektorin suhdannekatsausta. Sen tulokset eivät ole muualla katsauksessa esitettyjen tulosten tai ennusteiden perustana. Barometri perustuu elo–syyskuussa puumarkkinaosapuolille tehtyyn postikyselyyn. Suhdannekatsauksen muiden tulosten ja ennusteiden perustana on sen sijaan Suomen metsäteollisuustuotteiden kysyntä ja raakapuun tarjonta sekä niiden taustalla oleva kansainvälinen ja kotimainen suhdannekehitys aina lokakuun puoliväliin saakka. Siten barometrin ja suhdannekatsauksen arviot voivat poiketa toisistaan. Esimerkiksi barometrin mukaan molemmat puumarkkinaosapuolet odottavat keskimääräisten kantohintojen nousevan ensi vuonna, kun taas Metla ennustaa niiden hieman laskevan.

4.1 Kantohintaodotukset

Viime vuoden tavoin metsäteollisuuden ja metsänomistajien kantohintaodotukset ovat tänäkin vuonna melko lähellä toisiaan (kuva 22). Molemmat puumarkkinaosapuolet odottavat kantohintojen nousevan ensi vuonna verrattuna kuluvan vuoden hintoihin. Metsäteollisuudessa hintaodotusten saldoluku eli hintojen nousua arvioivien ja niiden laskua arvioivien erotus oli +13. Metsänomistajien keskuudessa vastaava luku oli +31. Valtaosa nousua odottavista metsäteollisuuden tuotantolaitosten edustajista ja metsänomistajista arvioi hintojen nousuksi 2–10 prosenttia.

Metsäteollisuus odottaa, että tukkipuun hinnat pysyvät ensi vuonna jokseenkin kuluvan vuoden hintojen tasolla. Hintojen laskua arvioivia tuotantolaitoksia oli tosin hieman enemmän kuin niiden nousua arvioivia. Saha- ja vaneriteollisuudessa tukkipuun kantohintojen laskua arvioivia oli enemmän kuin niiden nousua arvioivia, kun taas massa- ja paperiteollisuudessa tilanne oli päinvastainen.

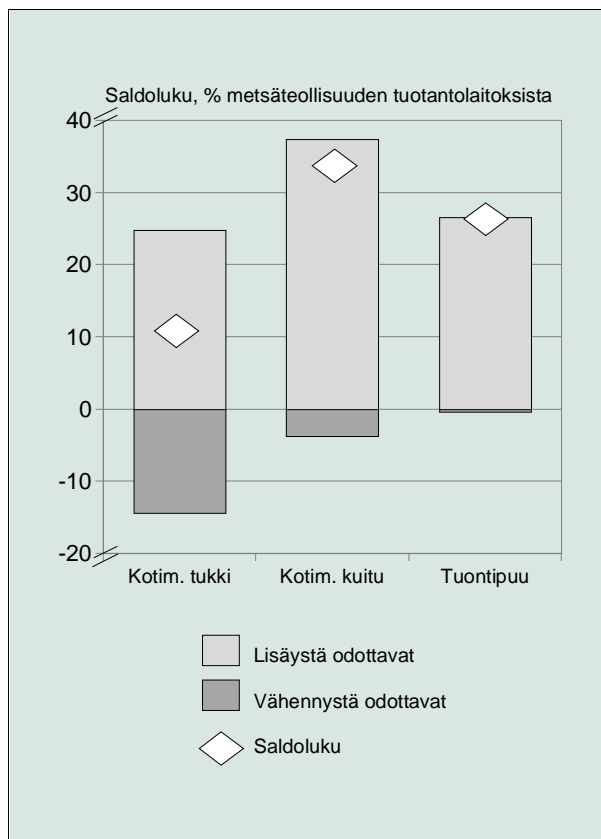
Kuva 22. Metsäteollisuuden ja metsänomistajien arviot seuraavan vuoden kantohintojen kehityksestä edellisellä vuonna 1992–98.

Sen sijaan metsänomistajat odottavat tukkipuun hintojen nousevan ensi vuonna. Eniten tukkipuun hintojen nousua odottavat Pohjois-Suomen metsänomistajat. Tämä voi osaltaan johtua siitä, että suurista puunostajista ainoastaan UPM-Kymmenellä ja metsänomistajilla on yhteinen näkemys kantohintojen kehityksestä, eikä UPM-Kymmene hanki puuta Pohjois-Suomesta. Keskimääräistä vähemmän tukkipuun hintojen nousua arvioivia metsänomistajia on Länsi-Suomessa ja maatalousyrittäjien keskuudessa.

Toisin kuin tukkipuun hintaodotukset, metsäteollisuuden ja metsänomistajien odotukset kuitupuun hintojen kehityksestä ovat melko lähellä toisiaan. Sellu-, paperi- ja kartonkiteollisuudessa kuitupuun hintojen nousua arvioivia tuotantolaitoksia oli enemmän kuin saha- ja vaneriteollisuudessa. Metsänomistajien keskuudessa kuitupuun hintojen nousua arvioivia oli keskimääräistä enemmän Pohjois- ja Itä-Suomessa sekä eläkeläisten keskuudessa.

4.2 Metsäteollisuuden puunhankinta

Noin 30 prosenttia metsäteollisuuden tuotantolaitoksista arvioi kotimaisen raakapuun ostomäärien lisääntyvän 2–10 prosenttia. Noin kymmenesosa katsoi niiden vähenevän 2–10 % ensi vuonna verrattuna kuluvan vuoden ostomääriin. Tukkipuun ostomäärien lisääntymistä ja vähenemistä arvioivien tuotantolaitosten erotus eli saldoluku oli +10 (kuva 23). Myös kuitupuun ostomäärien arvioidaan lisääntyvän, koska ostomäärien muutosta ilmaiseva saldoluku oli +34. Kuitupuun ostomäärien uskotaan lisääntyvän niin sellu-, paperi- ja kartonkiteollisuudessa kuin saha- ja vaneriteollisuudessaakin, joskin jälkimmäisillä toimialoilla oli myös runsaasti ostomäärien vähenemiseen uskovia. Saha- ja vaneriteollisuuden lisääntyvään kuitupuun ostoarvioon vaikuttaa luultavasti se, että tukkipuuta hankitaan pääosin leimikkokauppalla, jolloin joudutaan ostamaan myös kuitupuuta.

Kuva 23. Metsäteollisuuden arviot seuraavan vuoden kotimaisen tukki- ja kuitupuun sekä tuontipuun ostomääristä.

Tuontipuun ostomäärä lisääntyy

Noin 30 prosenttia metsäteollisuuden tuotantolaitoksista oli käyttänyt tuontipuuta kuluvana vuonna. Lähes sama määrä tuotantolaitoksia ilmoitti käyttävänsä tuontipuuta myös ensi vuonna. Tuontipuuta käyttää pääosin sellu-, paperi- ja kartonkiteollisuus. Saha- ja vaneriteollisuudessa tuontipuuta käyttäviä tuotantolaitoksia on alle viidesosa. Tuontipuuta käyttävistä tuotantolaitoksista kolme neljäsosaa arvioi tuontipuun ostomäärien pysyvän ensi vuonna kuluvan vuoden tasolla. Neljäsosa puolestaan arvioi

tuontipuun ostomäärien lisääntyvän 2–10 prosenttia.

Valtaosa metsäteollisuuden tuotantolaitoksista arvioi, ettei niiden raakapuun tehdas-, uitto-, rautatieasema- ja tienvarsivarastoissa tapahdu juurikaan muutoksia ensi vuonna verrattuna kuluvan vuoden tasoon. Vain runsas kymmenesosa tuotantolaitoksista arvioi varastojensa pienenevän ensi vuonna. Eniten pienenevät saha- ja vaneriteollisuuden tukkipuun varastot.

4.3 Metsänomistajien puunmyynnit ja puuntuotannon investoinnit

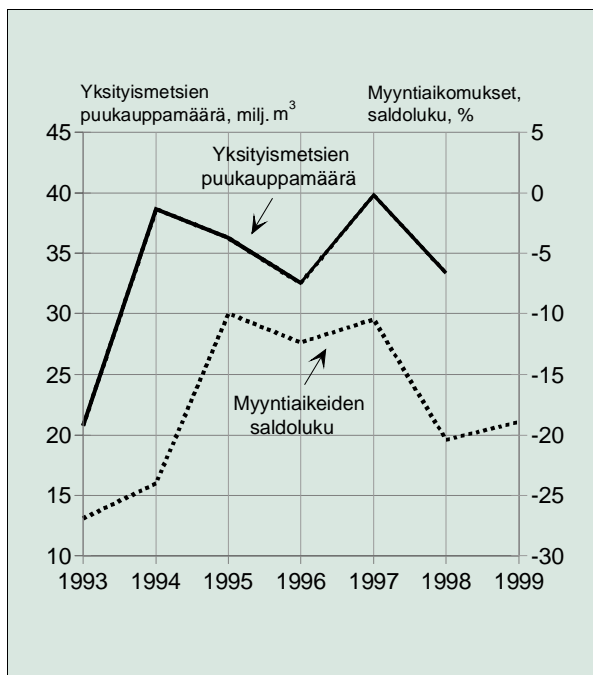
Viime vuoden tavoin metsänomistajat tekevät tänäkin vuonna runsaasti puukauppoja. Kuluvana vuonna jo vähintään yhden puukaupan tehneiden metsänomistajien osuus oli 32 prosenttia. Lisäksi metsänomistajia, jotka aikovat vielä tänä vuonna myydä puuta oli 19 prosenttia. Siten yli puolet metsänomistajista, mikä on enemmän kuin viime vuonna, on jo myynyt tai aikoo vielä myydä puuta kuluvana vuonna.

Teollisuuden puunostomäärä yksityismetsistä jää kuitenkin viime vuotista pienemmäksi. Kuluvana vuonna puuta myyvien viime vuotista suurempi osuus selittyikin sillä, että aineistossa on enemmän suuria metsälöitä, joilta puukauppoja tehdään useammin kuin pieniltä metsälöiltä. Itä- ja Pohjois-Suomessa puuta myydään tänä vuonna keskimääräistä harvemmin, samoin eläkeläisten, perikuntien ja yhtymien metsälöiltä. Sen sijaan maatalousyrittäjät tekevät puukauppoja keskimääräistä useammin, mikä johtuu heidän keskimääräistä suuremmasta metsälökoostaan.

Puun tarjonta voimistuu

Ensi vuonna puunmyyntejä suunnittelevia metsänomistajia oli 41 ja vastaavasti myynneistä pidättäytyviä 51 prosenttia. Viime vuonna myyntiaikomuksia tiedusteltiin kolmiportaisella vastausvaihtoehdolla, jolloin myyntejä aikovien osuus oli 24, myynneistä pidättäytyvien 43 ja epävarmojen 33 prosenttia. Maatalousyrittäjillä on vuonna 1999 keskimääräistä enemmän myyntiaikeita, keskimääräistä vähemmän puolestaan eläkeläisillä.

Puunmyyntiaikeita ilmaisevan saldoluvun perusteella voidaan arvioida, lisääntykö vai vähenekö tulevan vuoden puukauppamäärä edelliseen vuoteen verrattuna (kuva 24). Kuva osoittaa, että edellisenä vuonna esitetyt puunmyyntiaikeet ovat hyvä indikaattori seuraavan vuoden toteutuneille puukauppamäärille. Koska saldoluku on viime vuotista suurempi näyttäisi siltä, että ensi vuonna yksi-

Kuva 24. Metsänomistajien puunmyyntiaikeet seuraavalle vuodelle ja toteutuneet yksityismetsien puukauppamäärät ko. vuonna.

tyismetsistä myydään puuta enemmän kuin tänä vuonna.

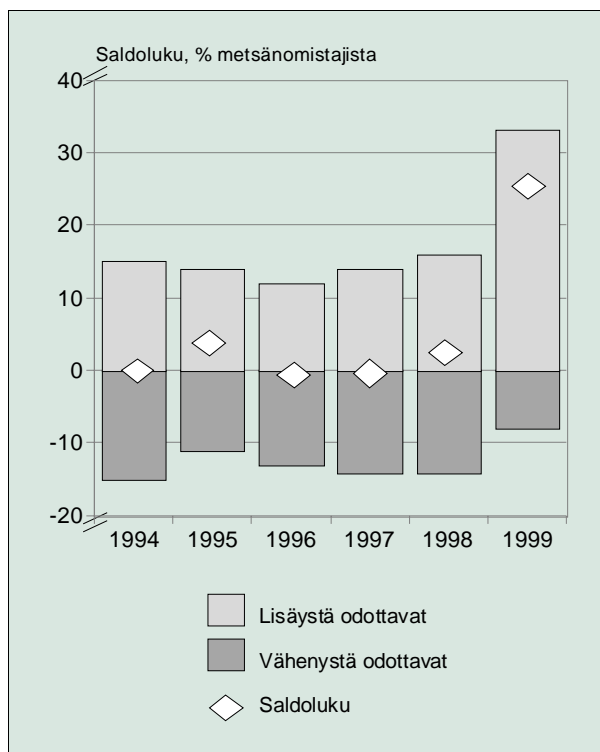
Kuluvana vuonna jo myyneet tai viimeistään ensi vuonna puunmyyntejä aikovat metsänomistajat arvioivat tukkipuun myyntimäärien ensi vuonna selvästi vähenevän ja kuitupuun myyntimäärien pysyvän kuluvan vuoden tasolla. Tämän perusteella ei voida kuitenkaan tehdä päätelmiä ensi vuoden tukki- ja kuitupuun tarjonnasta, joiden tulisi perustua vertailuun eri vuosien vastaaviin myyntiarvioihin. Tällaisia tietoja ei ole aiempina vuosina tiedusteltu. Sen sijaan arvioita ensi vuoden myyntimäärästä voidaan hyödyntää tarkasteltaessa eroja alueittain ja omistajaryhmittäin.

Itä-Suomessa ja palkansaajien metsälöillä tukkipuun myyntimäärien arvioidaan vähenevän keskimääräistä enemmän. Sen sijaan maatalousyrittäjät uskovat tukkipuun myyntimäärien vähenevän keskimääräistä vähemmän. Kuitupuun myyntimäärien arvioidaan vähenevän keskimääräistä enemmän Itä- ja Länsi-Suomessa toisin kuin Pohjois-Suomessa, missä kuitupuun myyntimäärien uskotaan jopa lisääntyvän. Myös palkansaajat ja eläkeläiset arvioivat kuitupuun myyntimäärien vähenevän keskimääräistä enemmän.

Puuntuotannon investoinnit lisääntyvät

Viime vuosien ennätyselliset hakkuumäärät heijastuvat myös yksityismetsien puuntuotannon investointeihin. Metsänhoito- ja perusparannustöitä tänä vuonna jo tehneitä tai niiden tekemistä tai teettämistä aikovia metsänomistajia oli yli 60 prosenttia. Pohjois-Suomessa tällaisia metsänomistajia oli hieman yli puolet. Perikuntien ja eläkeläisten metsälöillä metsänhoito- ja perusparannustöitä oli tehty keskimääräistä vähemmän. Sen sijaan kolme neljäsosaa maatalousyrittäjistä oli tehnyt metsänhoito- ja perusparannustöitä.

Ensi vuonna metsänhoito- ja perusparannustöiden tekemistä tai niiden teettämistä aikovia metsänomistajia oli yli 70 prosenttia. Pohjois-Suomessa ja

Kuva 25. Metsänomistajien arviot seuraavan vuoden metsänhoito- ja perusparannustyömääristä.

perikuntien keskuudessa metsänhoito- ja perusparannustöitä suunnittelevia oli keskimääräistä vähemmän, maatalousyrittäjien keskuudessa sen sijaan keskimääräistä enemmän. Kuluvana vuonna näitä töitä tekevät tai ensi vuonna niiden tekemistä aikovat metsänomistajat arvioivat työmäärien selvästi lisääntyvän ensi vuonna. Työmäärien muutosta ilmaiseva saldoluku oli tänä vuonna +24, kun se edeltäneellä viisivuotiskaudella on vaihdellut -1 ja +3 välillä (kuva 25). Perikuntien, yhtymien ja palkansaajien metsälöillä työmäärien arvioidaan lisääntyvän ensi vuonna keskimääräistä vähemmän.

4.4 Suhtautuminen puukauppajärjestelmän muutoksiin

Metsäteollisuus kannattaa kantohintaneuvotteluista luopumista – metsänomistajat eivät

Puumarkkinaosapuolille esitettiin kolme raakapuukauppaan liittyvää väittämää. Ensimmäisen väittämän mukaan *puun hintaneuvotteluista tulisi luopua, ja hintojen tulisi antaa vapaasti määräytyä markkinoilla kysynnän ja tarjonnan mukaan*. Metsäteollisuudessa väittämään suhtauduttiin useammin myönteisesti kuin kielteisesti, joskin merkittävä osa tuotantolaitosten edustajista oli väittämän kanssa eri mieltä (kuva 26).

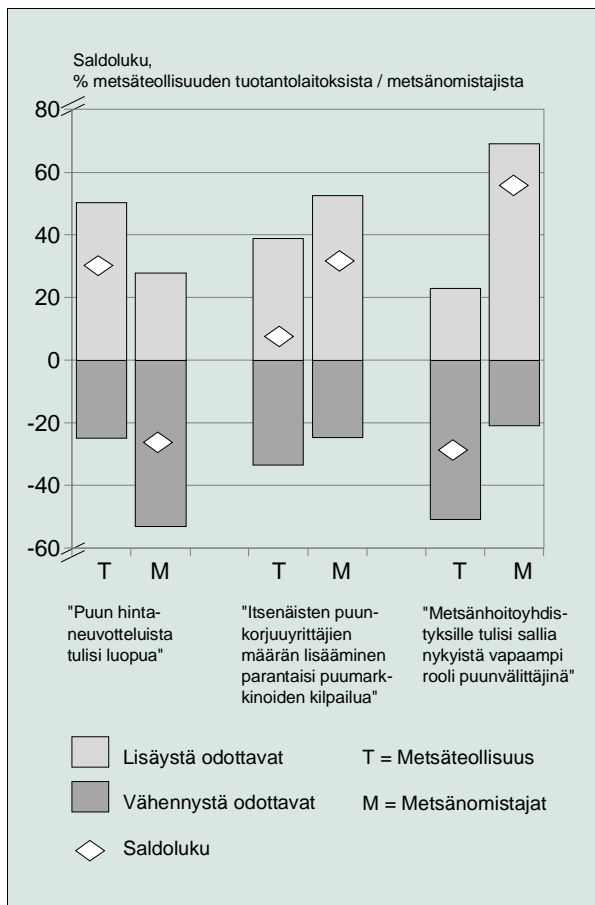
Metsänomistajien keskuudessa kantohintojen neuvottelujärjestelmästä luopumiseen suhtauduttiin sen sijaan useammin kielteisesti kuin myönteisesti. Länsi- ja Pohjois-Suomessa siihen suhtauduttiin kielteistemmin kuin Itä-Suomessa. Maatalousyrittäjät suhtautuivat väittämään hyvin kielteisesti. Sen sijaan palkansaajat, eläkeläiset ja perikuntien metsäasioista vastaavat henkilöt suhtautuivat väittämään jopa lievän myönteisesti.

Toisen väittämän mukaan *metsänomistajien ja metsäteollisuuden välissä toimivien itsenäisten korjuuyrittäjien määrän lisääntyminen parantaisi puumarkkinoiden kilpailua*. Metsäteollisuudessa väittämään suhtauduttiin hieman useammin myönteisesti kuin kielteisesti. Metsänomistajien keskuudessa siihen suhtauduttiin selvästi myönteisemmin, koska samaa mieltä ja eri mieltä olevien erotus eli saldoluku on +28. Palkansaajat ja yhtymien metsäasioista vastaavat henkilöt suhtautuivat väittämään keskimääräistä vähemmän myönteisesti.

Maanviljelijät haluaisivat metsänhoitoyhdistykselle vapaamman puukaupallisen roolin

Kolmannen väittämän mukaan *metsänhoitoyhdistyksille tulisi sallia nykyistä vapaampi rooli puun välittäjinä*. Metsäteollisuudessa väittämään suhtaututtiin useammin kielteisesti kuin myönteisesti. Poikkeuksena pienet ja keskisuuret sahat, joista merkittävä osa suhtautui väittämään myönteisesti. Sen sijaan metsänomistajat suhtautuivat metsänhoitoyhdistysten puukaupallisen roolin vahvistamiseen

hyvin myönteisesti, koska heidän keskuudessaan myönteisesti ja kielteisesti suhtautuvien erotus on peräti +48. Erityisen myönteisesti väittämään suhtautuivat Länsi-Suomen metsänomistajat sekä maatalousyrittäjät ja perikuntien metsäasioista vastaavat henkilöt.

Kuva 26. Metsäteollisuuden ja metsänomistajien suhtautuminen puukauppajärjestelmää koskeviin väittämiin.